

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Radovana Suchánka (soudce zpravodaje) a soudců Josefa Fialy a Jiřího Zemánka o ústavní stížnosti stěžovatelek 1) **České republiky – Energetického regulačního úřadu**, sídlem Masarykovo nám. 91/5, Jihlava, a 2) **Ing. Aleny Vitáskové**, zastoupených Doc. JUDr. Zdeňkem Koudelkou Ph.D., advokátem, sídlem Optátova 874/46, Brno, proti příkazům k prohlídce jiných prostor a pozemků Okresního soudu v Jihlavě ze dne 22. května 2015 sp. zn. 11 Nt 1126/2015, 11 Nt 1127/2015 a 11 Nt 1128/2015, a proti jinému zásahu orgánu veřejné moci spočívajícímu v postupu Policie České republiky, Útvaru odhalování korupce a finanční kriminality služby kriminální policie a vyšetřování, Expozitury Hradec Králové, při realizaci prohlídek dle citovaných příkazů, za účasti **Okresního soudu v Jihlavě a Policie České republiky, Národní centrály proti organizovanému zločinu služby kriminální policie a vyšetřování**, jako účastníků řízení, a **Okresního státního zastupitelství v Jihlavě**, jako vedlejšího účastníka, takto:

Ústavní stížnost se zamítá.

Odůvodnění:

I.

Skutkové okolnosti případu a obsah napadených rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) a § 72 odst. 1 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), doručenu Ústavnímu soudu dne 22. 7. 2015, stěžovatelky napadají příkazy k prohlídce jiných prostor a pozemků vydané Okresním soudem v Jihlavě (dále též jen „okresní soud“) dne 22. 5. 2015 sp. zn. 11 Nt 1126/2015, 11 Nt 1127/2015 a 11 Nt 1128/2015, kterými byly nařízeny prohlídky v nich blíže označených budovách ve vlastnictví České republiky, s nimiž přísluší hospodařit Energetickému regulačnímu úřadu [dále jen „ERÚ“ nebo „stěžovatelka 1)“].

2. Rovněž napadají jiný zásah orgánu veřejné moci spočívající v postupu Policie České republiky, Útvaru odhalování korupce a finanční kriminality služby kriminální policie a vyšetřování, Expozitury Hradec Králové (dále jen „policie“), při realizaci prohlídek dle sub 1 uvedených příkazů.

3. Předmětné trestní řízení je vedeno, stručně shrnuto, pro podezření ze spáchání přečinu porušení povinnosti při správě cizího majetku podle § 220 odst. 1 trestního zákoníku a přečinu zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. b) trestního zákoníku, kterých se měla dopustit stěžovatelka 2) tím, že jako předsedkyně ERÚ jmenovala v rozporu se zákonem č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů, do funkce místopředsedkyně ERÚ JUDr. Renatu Veseckou, Ph.D.,

ačkoliv si byla vědoma, že tato nespĺňuje ani zčásti zákonnou podmínku pro výkon této funkce podle § 17b odst. 4 písm. c) energetického zákona, konkrétně to, že by měla mít nejméně sedm let praxe v oboru energetiky, z toho alespoň tři roky v řídicí nebo vedoucí funkci. Na základě tohoto jmenování JUDr. Renata Vesecká, Ph.D. začala neoprávněně pobírat plat místopředsedkyně ERÚ, čímž stěžovatelka 2) měla úmyslně překročit svoji pravomoc, opatřit jinému neoprávněný prospěch a způsobit na majetku České republiky škodu a zároveň tak opatřit JUDr. Renatě Vesecké, Ph.D. neoprávněný prospěch.

II. Argumentace stěžovatelek

4. Stěžovatelky v první řadě vysvětlují, proč se cítí být aktivně legitimovány k podání ústavní stížnosti. Stěžovatelka 1) argumentuje, že zde nevystupuje z pozice státu při výkonu moci v rámci vrchnostenského postavení, ale jako právnická osoba, jejíž ústavní práva byla dotčena při výkonu vlastnických a jiných práv k nemovitým a movitým věcem. Dotčená ústavní práva na nedotknutelnost užívání prostor s výjimkou zákonných omezení svědčí nejen fyzickým, ale i právnickým osobám, přičemž je tak chráněn i stát, vystupuje-li jako právnická osoba. Trestní řízení je vedeno o otázce, zda stěžovatelka 2) byla oprávněna ustanovit do pracovněprávního vztahu se státem JUDr. Renatu Veseckou, Ph.D., tedy i podstata tohoto trestního řízení je spojena s pracovním poměrem, kde stát v pozici zaměstnavatele vystupuje jako právnická osoba. Ústavní soud již přiznal právo ústavní stížnosti státu ve vlastnických věcech i ve věcech pracovněprávních, když uznal právo vedoucího státního zástupce jakožto kárného žalobce podat za stát ústavní stížnost vůči rozhodnutí kárného soudu s tím, že vedoucí státní zástupce zde jedná za stát v pozici zaměstnavatele státních zástupců, tedy vystupuje jako strana v pracovněprávním poměru v rámci soukromého práva, kde je i stát chráněn právem ústavní stížnosti. Pokud stát nevystupuje v právních vztazích v pozici nositele veřejné moci, může být nositelem základních práv a svobod jako právnická osoba, a tudíž je aktivně legitimován k podání ústavní stížnosti. V daném právním vztahu při prohlídkách jiných prostor nevystupoval jako nositel veřejné moci, naopak byl veřejné moci podroben, proto je možno podat na jeho ochranu ústavní stížnost (viz nálezn Ústavního soudu ze dne 6. 4. 2006 sp. zn. I. ÚS 182/05, N 79/41 SbNU 39).

5. Stěžovatelka 2) dovozuje svou aktivní legitimaci z toho, že v době podání ústavní stížnosti byla předsedkyní ERÚ. Zároveň je v procesním postavení osoby, vůči které trestní řízení směřuje a vůči níž výsledky předmětných prohlídek mohou být použity; má tedy bezprostřední právní zájem na tom, aby prohlídky byly povoleny a probíhaly ústavním a zákonným způsobem, neboť jinak je ohroženo její právo na spravedlivý proces, když nemá jinou možnost proti prohlídkám brojit, než ústavní stížnost. Prohlídka se týkala i dat v jí užívaném počítači.

6. Stran vlastních námitek pak stěžovatelky v první řadě uvádějí, že k nařízení prohlídek nebyly přesvědčivé důvody. Pokud orgány činné v trestním řízení argumentují nutností získání jmenovacího dekretu místopředsedkyně ERÚ JUDr. Renaty Vesecké, Ph.D. s tím, že stěžovatelka 1) jej nevydala policejnímu orgánu a tedy je nutná prohlídka, je to polopravdou. Stěžovatelka 1) o tento dekret totiž nebyla žádána odpovídajícím způsobem, když o něj požádalo Městské ředitelství Policie Plzeň dopisem ze dne 22. 4. 2015 zn. KRPP-188830-20/ČJ-2014-030512, ze kterého neplyne, že je žádáno předložení jmenovacího dekretu podle trestního řádu a že jde tedy o věc pro trestní řízení, a rovněž absentovalo jakékoliv poučení o povinnosti součinnosti a možných následcích nevyhovění. Je logické, že stěžovatelka 1) ani

žádný jiný subjekt nemůže vydávat listiny týkající se personálních věcí zaměstnanců „jen tak“. Je povinností těch, kteří takové informace požadují, aby důvod a zákonnou normu, na jejímž základě postupují, dokázali uvést. Činnost státních orgánů, včetně orgánů činných v trestním řízení, nemůže být projevem libovůle, ale jen zákonného oprávnění. Při nařizování prohlídky tedy mělo být nejprve ověřeno, zda byla stěžovatelka 1) řádně vyzvána k vydání předmětného dekretu. To tím spíše, když byla prohlídkou ve věci, kde šlo o vydání písemnosti uchovávané orgánem státu, nehrozilo její zničení, její obsah byl veřejně znám (informace o jmenování JUDr. Renaty Vesecké, Ph.D. místopředsdkyní ERÚ je běžně dohledatelná na internetu a byla v novinách). Právě uvedené aspekty jmenovacího dekretu vyvolávají pochybnosti i o možnosti nařízení prohlídek jako úkonů neodkladných či neopakovatelných.

7. Dále stěžovatelky vznášejí námitku nepřislušnosti soudu a státního zastupitelství. Ve věci rozhodoval Okresní soud v Jihlavě na návrh státního zástupce Okresního státního zastupitelství v Jihlavě, ačkoliv se údajná trestná činnost – jmenování JUDr. Renaty Vesecké, Ph.D. – stala v Praze. Okresní soud vyvodil svou příslušnost z dikce § 26 trestního řádu, který umožňuje státnímu zastupitelství vybrat si soud pro přípravné řízení z obvodu své místní působnosti. Stěžovatelky se však domnívají, že stran této příslušnosti nemůže být žádný prostor k volbě ze strany orgánů činných v trestním řízení. V dané věci mělo provádět dozor Obvodní státní zastupitelství pro Prahu 7, kde se jmenování místopředsdkyně ERÚ stalo, a rozhodovat o prohlídce měl Obvodní soud pro Prahu 7. Nadto stěžovatelky upozorňují, že příslušnost státního zastupitelství v přípravném trestním řízení má vliv na příslušnost soudu pro přípravné řízení, přičemž tuto příslušnost stanoví jen vyhláška č. 23/1994 Sb., o jednacím řádu státního zastupitelství, tedy podzákoný právní předpis, ač příslušnost soudu i soudce musí stanovit výhradně zákon.

8. Stěžovatelky také polemizují s možností hodnotit jmenování místopředsdkyně ERÚ, kterého se příslušné trestní řízení týká, jako trestný čin. Upozorňují, že v takovém případě by mělo být předmětem zkoumání orgánů činných v trestním řízení i jmenování ministra financí Ing. Andreje Babiše v lednu 2014, aniž splňoval podmínky zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů.

9. Stěžovatelky se dále zabývají specificky některými materiály, zajištěnými při prohlídkách. Upozorňují, že dle protokolu o prohlídce z pracoviště v Praze policie zabavila trestní oznámení T. P., které předtím sama ERÚ zaslala, a žádosti o vyjádření. Tedy policie poslala určité dokumenty ERÚ a požádala je o vyjádření a pak je zabavila. Prakticky tak došlo k provokaci důvodů pro prohlídku. Pokud si policie myslí, že uvedené dokumenty ERÚ drží neoprávněně, neměla je zasílat. Pokud jsou drženy oprávněně, neměla je zabavovat či je měla vrátit. Daný materiál není ani pro trestní řízení potřebný, což se dá říci rovněž i o dopise místopředsdkyně ERÚ JUDr. Renaty Vesecké, Ph.D. ministru vnitra Milanu Chovancovi ze dne 23. 3. 2015 č. j. 02764-2/2015-ERU, jehož vydání si policie vynutila v Jihlavě (položka č. 16 na str. 6 protokolu o vykonání prohlídky v Jihlavě) a lékařského posudku pro účely posouzení zdravotní způsobilosti k práci JUDr. Renaty Vesecké, Ph.D. ze dne 19. 8. 2014 (poslední položka na straně 5 policejního protokolu).

10. Závěrem stěžovatelky upozorňují, že samotné prohlídky se zúčastnilo několik desítek policistů, ač by postačoval menší počet, a akce tak působila jako demonstrace síly.

11. Z uvedených důvodů jsou přesvědčeny, že byla porušena jejich ústavně zaručená práva zakotvená v čl. 3 odst. 1, čl. 4 odst. 3, čl. 11, čl. 12 a čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a čl. 2 odst. 3 Ústavy, a vedle toho i právo stěžovatelky 2) na soukromí. Navrhují, aby Ústavní soud ústavní stížností napadená rozhodnutí zrušil, a v případě jejich zrušení nařídil policii vrátit stěžovatelkám veškeré věci a data. Pro případ, že ke zrušení příkazů nedojde, navrhují, aby nařídil policii vrátit stěžovatelce 1) výše zmiňovaný dopis JUDr. Renaty Vesecké, lékařský posudek o zdravotní způsobilosti a trestní oznámení T. P., a dále jí přikázal do měsíce od doručení nálezů stěžovatelce 1) písemně zdůvodnit, které listiny zabavené při prohlídce prostor stěžovatelky 1) dne 27. 5. 2015 a z jakého důvodu jsou důležité pro trestní řízení, případně je v téže době vrátit.

III.

Vyjádření účastníků a vedlejšího účastníka řízení

12. Ústavní soud vyzval účastníky a vedlejšího účastníka řízení k vyjádření k ústavní stížnosti.

13. Okresní soud úvodem sdělil, že ve věci šlo o prohlídky jiných prostor a pozemků v Jihlavě, kde je sídlo ERÚ, a na jeho dislokovaných pracovištích v Praze a Ostravě, neboť nebylo jasné, kde se listiny a další důkazy potřebné k objasnění podezření ze spáchání trestných činů (nešlo v žádném případě jen o předmětný jmenovací dekret, ale i o další dokumenty, respektive data z počítačů) nacházejí.

14. Dle jeho přesvědčení žádost policejního orgánu, který oznámení oznamovatele T. P. původně šetřil, o zaslání jmenovacího dekretu JUDr. Renaty Vesecké, Ph.D. do funkce, odpovídala § 18 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, dle kterého je policista v rozsahu potřebném pro splnění konkrétního úkolu policie oprávněn požadovat od orgánů a osob věcnou a osobní pomoc, zejména potřebné podklady a informace včetně osobních údajů, a tyto orgány a osoby jsou povinny požadovanou pomoc poskytnout. Této žádosti nebylo vyhověno. Po zahájení úkonů trestního řízení dle § 158 odst. 3 trestního řádu pak policie dala podnět státnímu zástupci k podání návrhu na vydání příkazu a státní zástupce jej podal, a to s ohledem na zjištěný dosavadní postup ERÚ, když navíc nešlo již toliko o předmětný jmenovací dekret, ale i o další důkazy blíže zmiňované v odůvodnění státního zástupce. Postup podle § 78, potažmo § 79 trestního řádu by podezřelou mohl upozornit na probíhající prověřování s nebezpečím zničení, doplnění či modifikací důkazů, vzhledem k čemuž bylo odůvodněno i provedení daných úkonů jako neodkladných nebo neopakovatelných. Samozřejmě v souvislosti s realizací příkazu k prohlídce jiných prostor a pozemků není nutno zvlášť vyžadovat předchozí souhlas, respektive příkaz k odnětí věci, když tento je obsažen v předchozím souhlasu, respektive příkazu k provedení prohlídky.

15. Při určení místní příslušnosti se soud řídil § 26 odst. 1 trestního řádu, když toto zákonné ustanovení je *lex specialis* jak ve vztahu k ustanovením o věcné, tak i k ustanovením o místní příslušnosti (§ 16 až 22 trestního řádu), a k provádění úkonu v přípravném řízení je tedy vždy příslušný okresní soud, v jehož obvodě je činný státní zástupce, který podal příslušný návrh. Tak je tomu už s ohledem na rychlost provádění úkonů v přípravném řízení. Podle jednacího řádu státního zastupitelství vykonává dozor v přípravném řízení státní zastupitelství, které je příslušné zastupovat veřejnou žalobu po podání obžaloby. K předmětnému aktu jmenování došlo v Praze 7, nicméně místem, kde nastal či měl nastat následek tohoto trestného činu je nepochybně Jihlava, sídlo ERÚ. Nutno poukázat na to, že místem spáchání trestného činu,

který byl spáchán naplněním více alternativních znaků jeho skutkové podstaty, je každé místo, kde došlo ze strany pachatele k jednání naplňujícímu kterýkoliv z nich. Pořadí, v němž jsou tyto alternativní znaky trestného činu uvedeny v ustanovení zvláštní části trestního zákoníku, nemá žádný význam pro určení místa spáchání činu a tedy ani pro určení místní příslušnosti soudu podle § 18 odst. 1 trestního řádu (rozhodnutí Nejvyššího soudu R 17/1996).

16. Vedlejší účastník nejprve zdůraznil, že cílem prohlídky nebylo vydání pouze jmenovacího dekretu, ale i zajištění dalších důkazních prostředků, které mohly přispět k vyvrácení či potvrzení podezření ze spáchání trestného činu. Tyto možné důkazní prostředky byly v návrhu státního zastupitelství i v příkazu soudu řádně specifikovány. Zejména pokud jde o prostředky elektronické komunikace, existoval důvodný předpoklad, že by mohly obsahovat i data z předchozích konverzací před samotným jmenováním, která by mohla osvětlit motiv jmenování JUDr. Renaty Vesecké, Ph.D. do funkce místopředsedkyně ERÚ. Je zřejmé, že orgány činné v trestním řízení nemohou spoléhat na to, že podezřelá osoba vydá důkazy svědčící o její vině dobrovolně na základě písemné žádosti policejního orgánu. Navíc takové předchozí pokusy policejního orgánu by podezřelou osobu mohly upozornit na probíhající prověřování a ta by mohla případné důkazy zničit, doplnit či modifikovat. V tomto riziku byl rovněž shledán důvod neodkladnosti a neopakovatelnosti, jak je uveden v příkazu k prohlídce. V tomto případě sice příkazy nesměřovaly vůči samotné podezřelé, nýbrž vůči ERÚ, ale s ohledem na skutečnost, že podezřelá byla předsedkyní tohoto úřadu a ostatní zaměstnanci podléhají její personální pravomoci, nebylo možno se domnívat, že by případné žádosti policejního orgánu byly vyřízeny objektivně. Důvodnost těchto obav později prokázaly ručně psané poznámky na předchozích žádostech policejního orgánu.

17. K námitce nepřislušnosti vedlejší účastník uvedl, že místní příslušnost jihlavských orgánů činných v trestním řízení je dána zcela nepochybně. Zejména následný protiprávní stav, který jmenováním vznikl, byl obviněnou udržován, přičemž docházelo k vyplácení mzdy Energetickým regulačním úřadem, který sídlí v Jihlavě. Následek spočívající v neoprávněném prospěchu a vzniku škody tak vznikal nepochybně v Jihlavě. Nadto není důvod se domnívat, že by vydání příkazu k prohlídce mělo být průchodnější u Okresního soudu v Jihlavě.

18. K potřebnosti jednotlivých zajištěných materiálů vedlejší účastník uvedl, že byly zajištěny ty, které měly posloužit k objasnění trestné činnosti. Na místě nelze rozhodně podrobně analyzovat obsah jednotlivých písemností či datových nosičů. Ve věci byl zajištěn kompletní personální spis JUDr. Renaty Vesecké, Ph.D. tak, aby byla zachována jeho důkazní hodnota, tedy aby bylo naprosto zřejmé, že zajištěny byly všechny listiny. Jinak by hrozilo riziko, že by se další listina mohla v budoucnu neočekávaně objevit s tím, že byla vždy součástí personálního spisu. Pokud byl součástí personálního spisu i lékařský posudek, nezbylo než zajistit i jej. Ostatně tento posudek neobsahoval žádné důvěrné údaje, pouze byl potvrzením, že jmenovaná je zdravotně způsobilá k výkonu funkce.

19. V rámci prohlídky bylo nasazeno cca deset policistů, což je na základě dosavadních zkušeností nutno považovat za zcela adekvátní k zajištění tak rozsáhlých objektů. Nutno upozornit i na skutečnost, že k žádné prohlídce nakonec nedošlo, neboť po seznámení se se situací byly věci vydány dobrovolně.

20. Ze všech uvedených důvodů je Okresní státní zastupitelství v Jihlavě přesvědčeno, že podaný návrh by měl být odmítnut.

21. Policie uvedla, že ve věci vedla přípravné řízení pro trestnou činnost, která byla v jí následně vypracovaném návrhu na podání obžaloby kvalifikována jako zločin zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a), f) trestního zákoníku a přečin porušení povinnosti při správě cizího majetku podle § 220 odst. 1, 2 písm. b) trestního zákoníku. Upozorňuje, že ERÚ v rozporu s § 18 zákona o Policii České republiky nevyhověl výzvě policejního orgánu o zaslání jmenovacího dekretu JUDr. Renaty Vesecké, Ph.D. Posléze byl policií podán podnět k návrhu Okresního státního zastupitelství v Jihlavě k provedení prohlídek jiných prostor a pozemků, který byl shledán důvodným. Prohlídky bylo nutno považovat za neodkladný a neopakovatelný úkon podle § 160 odst. 4 věty druhé trestního řádu, neboť v opačném případě by mohlo dojít ke zničení listinných dokumentů, k jejich modifikaci, či smazání obsahů datových nosičů.

22. Při vlastní prohlídce nebyla použita zásahová jednotka, policisté byli v civilním oblečení a na každé pracoviště Energetického regulačního úřadu se dostavilo kolem 10 policistů. Celkem bylo nasazeno 31 policistů. Tento počet policistů byl nasazen s ohledem na velikost Energetického regulačního úřadu. Hrozilo zde nebezpečí, že požadované věci důležité pro trestní řízení nebudou dobrovolně vydány. V souladu s trestním řádem po doručení příkazů byl proveden předchozí výsledek předsedkyně ERÚ, která na výzvu policejního orgánu dobrovolně vydala věci důležité pro trestní řízení uvedené v příkazech soudce. Z tohoto důvodu, opět v souladu s trestním řádem, nebyla následně provedena ani jedna prohlídka jiných prostor a pozemků. Mimo jiné byla vydána žádost policejního orgánu o zaslání jmenovacího dekretu s ručně psanou poznámkou „nevyhovět“.

23. Ústavní soud zaslal obdržená vyjádření stěžovatelkám k případné replice. Ty této možnosti využily k tomu, aby se pozastavily nad nálezem Ústavního soudu ze dne 19. 4. 2016 sp. zn. Pl. ÚS 4/14 (201/2016 Sb.), který do značné míry potvrdil důvodnost jejich námitek stran příslušnosti soudu. Je-li v odůvodnění v bodě 120 zmiňovaného nálezu uvedeno, že bez dalšího nemá dopad na trestní řízení, v nichž došlo k protiústavní manipulaci s cílem odejmout osobám jejich právo na zákonného soudce, stěžovatelky jsou přesvědčeny, že to neplatí pro řízení, v nichž byly řádně podány příslušné prostředky ochrany práva, včetně ústavní stížnosti.

24. Ústavní soud nepovažoval za nutné zasílat obdrženou repliku k duplice, neboť neobsahovala žádné nové závažné skutečnosti či argumentaci mající vliv na posouzení věci.

IV.

Procesní předpoklady řízení o ústavní stížnosti

25. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení a dospěl k závěru, že ústavní stížnost byla podána včas stěžovatelkami, které byly účastníky řízení, v němž byla vydána napadená rozhodnutí, a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatelky jsou právně zastoupeny v souladu s § 29 až § 31 zákona o Ústavním soudu a ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 téhož zákona *a contrario*), neboť stěžovatelky vyčerpaly všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svých práv.

26. Ústavní soud musel též posoudit oprávnění stěžovatelek podat ústavní stížnost (aktivní legitimaci). Co se týče stěžovatelky 1), nutno připomenout, že Ústavní soud se ve své judikatuře k možnosti státu, respektive jeho orgánů a složek, podat ústavní stížnost, již v minulosti vyslovil. Tato judikatura vychází z principu, že vystupuje-li stát v právních

vztazích v pozici subjektu veřejného práva, tedy jako nositel veřejné moci, z povahy věci není a ani nemůže být nositelem základních práv a svobod. Správní orgán, jehož rozhodnutí bylo úspěšně napadeno správní žalobou, tak kupříkladu není aktivně legitimován k podání ústavní stížnosti proti rozhodnutí správního soudu [stanovisko pléna ze dne 9. 11. 1999 sp. zn. Pl. ÚS-st. 9/99 (ST 9/16 SbNU 372)]. Soud, resp. jeho předseda, nemůže ústavní stížností napadnout rozhodnutí prezidenta republiky o jmenování funkcionáře soudu (usnesení Ústavního soudu ze dne 24. 1. 2007 sp. zn. IV. ÚS 822/06). Organizační složka státu nemůže ústavní stížností napadnout platební výměr na odvod za porušení rozpočtové kázně podle § 44a odst. 4 písm. c) a odst. 8 zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (usnesení Ústavního soudu ze dne 16. 5. 2006 sp. zn. IV. ÚS 127/06).

27. Naproti tomu v případech, kdy stát (respektive orgán veřejné moci od něj odvozený) ve věci nevystupuje ve svém mocenském, vrchnostenském postavení, může být nositelem základních práv a svobod a tím i legitimován k podání ústavní stížnosti (obdobně viz nálezy Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 182/05). Jestliže stát jedná v roli soukromé osoby, je mu ochrana jeho základních práv, včetně práva na spravedlivý proces, v judikatuře Ústavního soudu garantována jako u kteréhokoli jiného účastníka řízení. Tak je tomu typicky pokud jedná jako vlastník při nakládání se svým majetkem. V rámci tohoto přístupu Ústavní soud akceptoval i možnost ústavní stížnosti státu proti rozhodnutím vydaným v soudních řízeních vedených o náhradu škody podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (usnesení Ústavního soudu ze dne 3. 9. 2010 sp. zn. IV. ÚS 1343/10), či například proti zamítnutí občanskoprávní žaloby na vrácení poskytnutého státního příspěvku na individuální bytovou výstavbu (nálezy Ústavního soudu ze dne 3. 10. 2013 sp. zn. I. ÚS 3758/11, N 172/71 SbNU 45). Další typický okruh možných ústavních stížností představují situace, kdy stát vystupuje jako zaměstnavatel v pracovněprávním sporu (usnesení Ústavního soudu ze dne 21. 4. 2004 sp. zn. IV. ÚS 367/03, U 24/33 SbNU 465). V tomto směru Ústavní soud neshledává překážkou ústavního přezkumu ani to, pokud má daný pracovněprávní vztah určité veřejnoprávní prvky (srov. již zmiňovaný nálezy Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 182/05).

28. Vzhledem k uvedenému platí, že obdrží-li Ústavní soud ústavní stížnost státu či jiného od něj odvozeného orgánu veřejné moci, není možné ji bez dalšího odmítnout jako návrh podaný někým zjevně neoprávněným, nýbrž je třeba reflektovat, že orgány veřejné moci nemusí (obecně vzato) vždy v konkrétním právním vztahu jako orgány veřejné moci vystupovat, a posoudit, zda v takovémto postavení daný orgán vystupoval v daném konkrétním případě.

29. Aplikováno na věc nynější, Ústavní soud stěžovatelce 1) přisvědčuje, že její aktivní legitimace k podání ústavní stížnosti je dána. Je zjevné, že ERÚ v dané věci o ničem nerozhodoval ani jinak jakkoliv nejednal z pozice orgánu veřejné moci. Naopak si lze povšimnout, že příslušné prohlídky byly vůči němu nařízeny a provedeny podle ustanovení trestních předpisů stejně tak, jak by mohly být (v obecné rovině) nařízeny vůči jakýmkoliv nemovitostem jakékoliv soukromé fyzické či právnické osoby. Domovní prohlídka či prohlídka jiných prostor přitom představují zásahy narušující soukromí či užívání majetku, kterým, jak bylo výše vyloženo, se může stát bránit i formou ústavní stížnosti, přičemž postavení ERÚ při úkonech na ochranu státem vlastněného majetku je v tomto případě obdobná postavení soukromého vlastníka.

30. ERÚ je organizační složkou státu podle § 3 odst. 1 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích; vedoucí organizační složky

v příslušném rozsahu za stát právně jedná (§ 7 odst. 1). Majetek, se kterým při plnění svých úkolů hospodáří a nakládá, je ERÚ, v rámci povinností uložených takovými složkám uvedeným zákonem, povinen chránit před poškozením, zničením, ztrátou, odcizením nebo zneužitím (§ 14 odst. 3) a důsledně využívat všechny právní prostředky při uplatňování a hájení práv státu jako vlastníka a při ochraně majetku před neoprávněnými zásahy (§ 14 odst. 4). Tato ustanovení tedy ERÚ jednak ukládají, aby tento majetek hájil, a zároveň zdůrazňují, že tak má činit z pozice státu jako vlastníka (nikoliv tedy snad z pozice ústředního orgánu státní správy). Z ničeho nevyplývá, že by potřeba tak konat nemohla existovat i v situaci nynější. Při prohlídkách a vydávání či odnětí věcí postupem dle trestního řádu je dispozice vlastníků k jejich věcem zpravidla přinejmenším dočasně narušována, což z podstaty věci může přinést situace, vedoucí vlastníky k činění právních kroků k hájení jejich vlastnictví.

31. Dále se Ústavní soud zabýval oprávněním k podání ústavní stížnosti stěžovatelkou 2). Ústavní stížnost dle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy je oprávněna podat fyzická nebo právnická osoba, jestliže tvrdí, že pravomocným rozhodnutím v řízení, jehož byla účastníkem, opatřením nebo jiným zásahem orgánu veřejné moci bylo porušeno její základní právo nebo svoboda zaručené ústavním pořádkem [§ 72 odst. 1 písm. a) zákona o Ústavním soudu]. Z pouhého stěžovatelkou 2) uváděného faktu, že k prohlídkami dotčeným prostorám, resp. k subjektu, u kterého jsou prováděny, má určitý nepřímý vztah spočívající v tom, že je, resp. byla, předsedkyní úřadu, v jehož prostorách byly prohlídky realizovány, nelze dovést její oprávnění namítat neústavnost příkazů, resp. provedených prohlídek (srov. obdobně usnesení Ústavního soudu ze dne 16. 10. 2007 sp. zn. I. ÚS 1682/07, ze dne 15. 10. 2008 sp. zn. I. ÚS 1267/08, ze dne 15. 2. 2011 sp. zn. II. ÚS 3644/10, ze dne 19. 3. 2013 sp. zn. I. ÚS 4482/12, ze dne 14. 4. 2015 sp. zn. II. ÚS 1880/14 a ze dne 5. 5. 2015 sp. zn. II. ÚS 3155/14), ledaže by poukazovala na to, že nařízením a provedením prohlídky bylo neoprávněně zasazeno do výkonu jejího práva podílet se na správě veřejných věcí podle čl. 21 odst. 1 Listiny, což však nečiní.

32. Rovněž skutečnost, že dané trestní řízení se vede proti stěžovatelce 2), nezakládá meritorní přezkoumatelnost jejích námitek. V neskončeném trestním procesu mohou ústavní stížnost proti domovním prohlídkám či prohlídkám jiných prostor obecně podávat pouze osoby, které jimi byly bezprostředně dotčeny, nikoliv osoby jiné, byť mající postavení podezřelého či obviněného. Pokud by totiž v probíhajícím trestním řízení došlo k odsouzení těchto podezřelých respektive obviněných, nic jim nebrání, aby námítky týkající se provedených prohlídek a procesní použitelnosti jejich výsledků uplatnily v případné ústavní stížnosti směřující proti rozhodnutím ve věci samé. Ústavní stížnost v této fázi může sloužit pouze k řešení bezprostředního zásahu do práv určité osoby na ochranu vlastnictví či obydlí, případně jiných složek jejího práva na soukromí, a naopak s ohledem na zásadu subsidiarity uplatňovanou v řízení o ústavní stížnosti (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu) není přípustné, aby Ústavní soud předbíhal posouzení takových námitek, které se teprve mohou stát předmětem přezkumu v soustavě soudů, totiž námitek obhajoby v trestním řízení (opět viz usnesení sp. zn. II. ÚS 1880/14 a sp. zn. II. ÚS 3155/14).

33. I když je stěžovatelka 2) jako fyzická osoba nositelkou základních práv a svobod, to samo o sobě k její aktivní legitimaci nepostačuje. V těchto případech je totiž nutno vždy posoudit, zda napadené příkazy a provedené prohlídky směřují proti stěžovatelovým právům na ochranu vlastnictví nebo na ochranu obydlí, případně jiných složek jeho práva na soukromí.

34. Ve světle těchto východisek Ústavní soud dospěl k závěru, že stěžovatelka 2) je osobou oprávněnou k podání ústavní stížnosti, avšak nikoliv vzhledem ke skutečnostem, které

uváděla v první řadě, tedy že je, resp. byla předsedkyní ERÚ a zároveň je v procesním postavení osoby, vůči které trestní řízení směřuje, nýbrž její aktivní legitimaci je třeba dovodit primárně z toho, že, jak rovněž zmiňuje v ústavní stížnosti, předmětem prohlídky byla i data v jí užívaném počítači, přičemž z protokolu přiloženého k ústavní stížnosti vyplývá, že šlo i o její e-maily. Ústavní soud zde upozorňuje na rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 3. 4. 2007 *Copland proti Spojenému království* (stížnost č. 62617/00), dle kterého e-maily odesílané z prostor, v nichž je vykonáváno zaměstnání či jiná výdělečná činnost, obecně spadají pod čl. 8 Úmluvy. Za této situace Ústavní soud uzavírá, že stěžovatelka 2) je oprávněna k podání ústavní stížnosti na ochranu svého práva na soukromí ohledně předmětné elektronické korespondence.

IV.

Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

35. Poté, co Ústavní dospěl k závěru, že stěžovatelky jsou aktivně legitimovány k podání ústavní stížnosti, si pro posouzení, zda v daném případě došlo k porušení jejich ústavně zaručených práv, vyžádal od okresního soudu předmětné spisy sp. zn. 11 Nt 1126/2015, 11 Nt 1127/2015 a 11 Nt 1128/2015. Po jejich prostudování a po uvážení vznesených námitek dospěl k závěru, že ústavní stížnost není důvodná.

36. Ústavní soud v první řadě připomíná, že ve svých rozhodnutích již dal mnohokrát najevo, že není další instancí v soustavě soudů a není zásadně oprávněn zasahovat do rozhodovací činnosti soudů, neboť není vrcholem jejich soustavy (srovnej čl. 83 a čl. 90 až 92 Ústavy). Úkolem Ústavního soudu v řízení o ústavní stížnosti podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy je ochrana ústavnosti, nikoliv běžné zákonnosti. Postup v soudním řízení, zjišťování a hodnocení skutkového stavu a výklad a aplikace jiných než ústavních předpisů jsou záležitostmi obecných soudů. Je jejich úlohou, aby zkoumaly a posoudily, zda jsou dány podmínky pro aplikaci toho či onoho právního institutu, a aby své úvahy v tomto směru zákonem stanoveným postupem odůvodnily. Zásah Ústavního soudu je na místě toliko v případě těch nejzávažnějších pochybení představujících porušení ústavně zaručených základních práv a svobod, zejména pak kdyby závěry obecných soudů byly hrubě nepřiléhavé a vykazovaly znaky libovůle. To však Ústavní soud v posuzované věci neshledal.

37. Napadené příkazy obsahují veškeré zákonem předpokládané náležitosti a je z nich zřejmé, což je zejména podstatné, proč k nařízení prohlídek došlo. Pokud stěžovatelky s jejich nařízením nesouhlasí, Ústavní soud konstatuje, že jimi předložená argumentace do značné míry nerespektuje výše vyložené postavení Ústavního soudu, jakožto orgánu ochrany ústavnosti, když není jeho úlohou, aby přehodnocoval závěry obecných soudů o důvodnosti nařízení prohlídek podle svého uvážení. Obdobně platí i o posuzování neodkladnosti a neopakovatelnosti takovýchto úkonů (ke zdrženlivosti Ústavního soudu v tomto směru srov. podrobněji nález Ústavního soudu z 24. 7. 2013 sp. zn. I. ÚS 4183/12).

38. K argumentu, že stěžovatelka 1) nebyla před nařízením prohlídek vyzvána řádným způsobem k vydání materiálů nezbytných pro trestní řízení, když dopis policejního orgánu ze dne 22. 4. 2015 nebyl řádně formulován, Ústavní soud uvádí, že nemá za potřebné se detaily formulace tohoto dopisu blíže zabývat, když z pravidel trestního řízení nevyplývá, že by nařizování domovních prohlídek či prohlídek jiných prostor a pozemků musel nějaký takovýto dopis předcházet (srov. § 82 a násl. trestního řádu). Obecně samozřejmě platí, že orgány činné v trestním řízení nesmí užívat k dosažení účelu trestního řízení nástrojů, které

zasahují do práv osob s větší intenzitou, než je nezbytné. Tento princip však nemusí být v případě domovních prohlídek či prohlídek jiných prostor naplňován zasíláním nějaké prvotní písemné žádosti, nýbrž může být zcela dostatečně realizován jinými nástroji, jako je předchozí výslech předpokládaný v § 84 trestního řádu. Ten byl také v posuzované věci skutečně proveden a vedl k dobrovolnému vydání hledaných věcí.

39. K námitce místní nepříslušnosti soudu a státního zastupitelství, kterou stěžovatelky brojí proti tomu, aby postupem dle § 26 trestního řádu mělo v této věci státní zastupitelství možnost nějaké volby, a odkazují na náleze Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 4/14, úvodem třeba zdůraznit, že problematická možnost výběru příslušnosti soudu státním zastupitelstvím řešená v uvedeném nálezu změnou dosavadního výkladu § 26 trestního řádu se týkala primárně krajských a vrchních státních zastupitelství, nikoliv okresního státního zastupitelství, působícího ve věci nyníjší.

40. Co do podstaty této námítky je pak třeba vyjít ze zákonného pojmu – jak správně ve svém vyjádření k ústavní stížnosti činí již okresní soud – „místo spáchání činu“ ve smyslu § 18 odst. 1 trestního řádu. Tím je dle trestní doktríny místo, kde byla trestná činnost vykonána, tedy především kde došlo k jednání pachatele, naplňujícímu objektivní stránku trestného činu, avšak i místo kde nastal nebo měl nastat následek trestného činu; u trestného činu, který byl spáchán naplněním více alternativních znaků jeho skutkové podstaty, je místem spáchání každé místo, kde došlo ze strany pachatele k jednání naplňujícímu kterýkoli z nich, přičemž pořadí, v němž jsou tyto alternativní znaky trestného činu uvedeny v ustanovení zvláštní části trestního zákoníku, nemá žádný význam pro určení místa spáchání činu, a tedy ani pro určení místní příslušnosti soudu (Šámal, Pavel a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání, Praha: C. H. Beck, 2013, str. 303).

41. Jeví se tak, že místní příslušnost byla v dané věci dána shodně jak § 26 trestního řádu, jehož výklad byl změněn nálezem Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 4/14, tak i § 18 odst. 1 trestního řádu. Jinak řečeno, i při nepoužití té právní úpravy, resp. jejího výkladu, který stěžovatelky kritizují, a při použití obecnější úpravy příslušnosti v § 18 odst. 1 trestního řádu, které dává výkladově přednost zmiňovaný náleze, se dospěje ke stejnému výsledku, totiž že Jihlava je pro určení místní příslušnosti soudu místem relevantním.

42. Z uvedeného je zřejmé, že poukaz stěžovatelek na náleze Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 4/14 a jimi vznesená námitka nepříslušnosti soudu a státního zastupitelství nejsou případné (srovnej nadto usnesení Ústavního soudu ze dne 17. 5. 2016 sp. zn. II. ÚS 1916/15).

43. K další části ústavní stížnosti, ve které stěžovatelky polemizují s možností hodnotit jednání, pro které je dané trestní řízení vedeno, jako trestný čin, Ústavní soud nepovažuje za možné v současnosti se jakkoliv vyjadřovat, neboť by tak, v rozporu se zásadou subsidiarity, předjímal výsledek řízení, které dosud nebylo skončeno.

44. Ústavní soud rovněž nepovažuje za možné blíže rozebírat důvodnost zajištění jednotlivých dokumentů rozporovaných stěžovatelkami. Nutno uvážit, že potřeba takového zajištění je vždy dána v rovině určité pravděpodobnosti, a nikoliv jistoty, když důležitost obstarávaných důkazních materiálů se nutně vždy prokáže až při jejich zkoumání a provádění v dalším řízení. Výsledky tohoto zkoumání a provádění pak Ústavní soud v této fázi opět nemůže předjímat, neboť by tak nepřipustně zasahoval do neskončeného trestního procesu vedeného orgány k tomu oprávněnými. Nadto nutno upozornit, že povinností Ústavního soudu je při svém přezkumu reagovat pouze na zásahy svým charakterem nejzávažnější,

dosahující svojí intenzitou roviny ústavněprávní, zatímco přezkoumávání provedených prohlídek co do jednotlivých zajištěných položek by vedlo spíše k zabředávání do marginálií. Uvádějí-li stěžovatelky, že zajištění určitých dokumentů mělo charakter provokace, hovoří toliko o menšině z mnoha dokumentů, které byly při prohlídce zajištěny.

45. Domnívají-li se stěžovatelky, že k provedení prohlídek postačoval menší počet policistů, než byl užít, Ústavní soud neshledává, že by tato otázka měla ústavněprávní rozměr. Z žádného ustanovení ústavního pořádku ani běžných zákonů nevyplývá konkrétní počet policistů, který by měl prohlídku provádět. Ústavní soud není přesvědčen, že z užití vícero policistů, než je nezbytně nutné, by bylo na místě jakkoliv dovozovat, že prováděná prohlídka intenzivněji zasáhla do základních práv a svobod stěžovatelky 1). V posuzované věci přítomnost většího počtu policistů při prohlídce Okresní státní zastupitelství v Jihlavě logicky vysvětlilo rozsáhlostí prohlížených budov.

46. Ke stěžovatelkou 2) zmiňovaným datům, resp. e-mailům, v jí užívaném počítači, možno dodat, že soud, postupující na základě zákona, jejich zajištění výslovně nařídil, přičemž toto nařízení jím bylo řádně odůvodněno možností, že mohou obsahovat informace prokazující činnost stěžovatelky 2) a JUDr. Renaty Vesecké, Ph.D. před jmenováním do funkce místopředsedkyně ERÚ, okolnosti vlastního jmenování a následně výkon funkce místopředsedkyně ERÚ JUDr. Renatou Veseckou, Ph.D. (prokazující, že skutečně v této funkci za ERÚ jednala a vykazovala pracovní činnost), a přispět k objasnění skutečností, které jsou předmětem dokazování v rámci trestního řízení.

47. Ze všech výše uvedených důvodů Ústavní soud tvrzením stěžovatelek o porušení jejich ústavně zaručených práv zakotvených v čl. 3 odst. 1, čl. 4 odst. 3, čl. 11, čl. 12 a čl. 38 odst. 1 Listiny a čl. 2 odst. 3 Ústavy nepřisvědčil, a stejně tak nepřisvědčil tvrzení stěžovatelky 2) o porušení jejího práva na soukromí podle čl. 10 odst. 2 Listiny a čl. 8 Úmluvy, pokud jde o polici zajištěná data zahrnující její pracovní e-maily.

48. V návaznosti na to Ústavní soud ústavní stížnost podle § 82 odst. 1 zákona o Ústavním soudu, a to mimo ústní jednání (za splnění podmínek § 44 téhož zákona) zamítl.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 13. února 2018

Radovan Suchánek
předseda senátu

Právní věta:

I. Ústavní stížnost státu podanou orgánem veřejné moci nelze odmítnout jako návrh podaný někým zjevně neoprávněným, jestliže tento orgán – Energetický regulační úřad – v konkrétním právním vztahu nevystupoval ve vrchnostenském postavení.

II. V neskončeném trestním řízení mohou ústavní stížnost proti domovní prohlídce nebo prohlídce jiných prostor a pozemků podat pouze osoby, které jí byly bezprostředně dotčeny, nikoliv osoby jiné, byť mající postavení podezřelého či obviněného.

III. Orgány činné v trestním řízení nesmějí užívat k dosažení účelu trestního řízení nástrojů, které zasahují do práv osob s větší intenzitou, než je nezbytné. Před provedením domovní prohlídky či prohlídky jiných prostor a pozemků však není nutno zaslat osobě jí dotčené prvotní písemnou žádost o vydání věci důležité pro trestní řízení.

IV. Potřeba zajišťování věcí v trestním řízení je vždy dána v rovině určité pravděpodobnosti, a nikoliv jistoty, když důležitost obstarávaných důkazních materiálů se nutně prokáže až při jejich zkoumání a provádění v dalším průběhu řízení.